

NECHUTENSTVÍ (ANOREXIE)

Je velmi častým projevem chronického onemocnění, který se v terminální fázi života stupňuje. Odmítání stravy je obtížné přijmout zejména ze strany rodičů, protože tím v jejich očích mizí naděje na uzdravení, mizí jeden ze základních životních projevů dítěte.

Příčiny: terminální fáze onemocnění jako taková, z ovlivnitelných příčin je to mukozitida (afly či kandidový soor), kariézní chrup (zubní kaz), nevolnost, zvracení, zácpa.

Léčba:

- obecně se doporučují malé porce na malých talířích, dobře stravitelná jídla, mletá, kaše, polévky, nabízet bychom měli pouze jídla oblíbená, zásadně čerstvá;
- doplňky stravy bohaté na energii a bílkoviny, sipping (popíjení tekutých nutričních doplňků);
- nízké dávky kortikoidů mohou zvýšit chuť k jídlu, ale je třeba zvážit nežádoucí účinky;
- asi nejtěžší je přijmout fakt, že v průběhu **umírání je odmítání stravy a tekutin zcela přirozené**, odráží mimo jiné snižující se metabolismus, a měli bychom být tedy v souladu s aktuálními potřebami dítěte.

NEVOLNOST A ZVRACENÍ

Příčiny: porucha střevní pasáže, obstrukce trávicího traktu, zácpa, poruchy vnitřního prostředí (hyperkalcemie, hyponatremie, uremie, acidóza), zvýšený intrakraniální tlak, strach, úzkost, nechutenství, gastroezofageální reflux, kašel, zahlenění, bolest, léky (zejména opioidy, chemoterapie), postižení vestibulárního aparátu.

Léčba:

- Kombinovaná – tedy kombinace nefarmakologických a farmakologických postupů – zde opět kombinace jednotlivých antiemetik.
- Snažíme se odstranit vyvolávající příčinu, je-li to možné.
- Vhodné je vyhýbat se nepříjemným a intenzivním pachům, parfémům, jíst v dobře větrané místnosti, v malých porcích a častěji, pokud možno vsedě, před jídlem je možné otřít obličej a ústa studenou vodou.
- Důležitá je pečlivá hygiena dutiny ústní, výplach úst před jídlem.
- Je třeba vyhýbat se stravě tučné, mastné, smažené, těžko stravitelné, lépe tolerovány jsou potraviny suché, nízkotučné, chlazené, tekutiny rovněž chlazené, po menších dávkách.

Podávají se:

- prokinetika (podporují motilitu žaludku) – metoclopramid, domperidon;
- setrony – účinné, avšak drahé, nicméně se již stávají dostupnějšími, určené zejména jako prevence zvracení při chemoterapii;
- antihistaminika – promethazin – účinnější v kombinaci s jinými antiemetiky;
- antipsychotika – s výhodou u neklidných a úzkostných pacientů, mohou účinkovat sedativně. Levomepromazin – široké spektrum účinků, léčba úporného zvracení; dále haloperidol, thiethylperazin – velmi účinný;

- benzodiazepiny – doplňující léky, účinné při současném neklidu, úzkosti;
- kortikosteroidy – účinnost se stupňuje v kombinaci s dalšími antiemetiky, efektivní zejm. při nitrolební hypertenzi – dexamethason.

GASTROEZOFAGEÁLNÍ REFLUX

Nazýváme tak zpětný tok žaludečního obsahu do jícnu a je fyziologický, pokud jsou refluxní epizody krátké, asymptomatické a nepřesahují distální jícen. V opačném případě je zdrojem diskomfortu, neklidu, dráždivosti, pálení žáhy, bolestí za hrudní kostí, může se projevovat regurgitací či zvracením a dítě může mít problémy při polykání, odmítat stravu či trpět nechutenstvím. Gastroezofageální reflux bývá také příčinou chronického kašle a aspiračních pneumonií.

Příčiny: chronická respirační onemocnění (cystická fibróza, asthma bronchiale, bronchopulmonální dysplazie), obezita, obstipace, stavy po operaci jícnu (např. pro atrezii jícnu), psychomotorická retardace, dětská mozková obrna a další neurologická onemocnění, některá farmaka.

Léčba:

- režimová opatření – strava častěji a v menších porcích, nepřekrmovat, nepřejídat se. Jíst pokud možno vsedě, setrvat tak i po jídle. Pokud je nutná poloha vleže, pak na levém boku s mírně zvýšenou hlavou a u kojenců ve zvýšené poloze na zádech. Podávat hustší stravu, pro kojence existují speciální antirefluxní mléka či přípravky k zahuštění mléka. Omezit čokoládu, kávu, kořeněná jídla, mastná a smažená jídla;
- farmaka – inhibitory protonové pumpy (omeprazol), H₂-blokátory (ranitidin), prokinetika (metoclopramid);
- chirurgické řešení – u stavů nereagujících na farmakologickou léčbu. Připadá v úvahu u dětí s dlouhodobější prognózou.

ŠKYTAVKA

Vzniká spasmem bránice při jejím dráždění a může být velmi úporná.

Příčina: Bránici mohou dráždit zvětšená játra, rozšířený žaludek, zvětšené lymfatické uzliny. Dalšími příčinami jsou urémie a postižení centrálního nervového systému (CNS), léky (steroidy).

Léčba:

- stimulace hltanu – hyperextenze krku, polykání kostek cukru, drceného ledu nebo suchého chleba, inhalace fyziologického roztoku, masáž přední části měkkého patra, šetrné vyvolání zvracení, zadržetí dechu;
- farmakologická léčba (chlorpromazin, haloperidol a event. metoclopramid při distenzi žaludku, některá antiepileptika při postižení CNS, baclofen, amitriptylin).